

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О. В. Валютна політика: підручник / О. В. Дзюблюк. – К.: Знання, 2007. – 376 с.
2. Прасад Е. Доллар властвує за неименем варіантов / Е. Прасад // *Финансы и развитие*. – 2014. – № 1. – С. 34–37.
3. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

Д. е. н. Єгоричева С. Б.

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Україна

ПОДАТОК НА ОПЕРАЦІЇ З ВІДЧУЖЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фондовий ринок є невід’ємним елементом сучасної ринкової економіки, оскільки завдяки йому здійснюється мобілізація фінансових ресурсів для задоволення інвестиційних потреб суб’єктів економічної діяльності, відбувається міжгалузевий перелив капіталу, що формує раціональну структуру національного господарства, визначаються індикатори економічної активності. Відомо, що ринок цінних паперів України як за обсягами капіталізації, так і за різноманіттям фінансових інструментів суттєво поступається ринкам країн з розвинутою ринковою економікою. Така ситуація пояснюється не лише складним фінансовим станом багатьох підприємств, високим рівнем монополізації економіки та непрозорістю відносин власності, а і недоліками у нормативно-правовому регулюванні діяльності на фондовому ринку, які, безумовно, знижують безпеку його функціонування.

Однією з останніх законодавчих новачій щодо діяльності на вітчизняному ринку цінних паперів стало запровадження з початку 2013 року особливого податку на операції з відчуження цінних паперів та операції з деривативами [1, ст. 14]. За своєю суттю, цей податок є акцизом, який, відповідно до загальновідомого порядку стягнення, включається до ціни товару та, у кінцевому підсумку, сплачується споживачем. Отже, цінні папери законодавцем фактично були прирівняні до високоліквідних товарів масового вжитку, які, до того ж, можуть бути шкідливими для здоров’я.

Платниками зазначеного податку стали фізичні або юридичні особи – резиденти та нерезиденти (в тому числі їх відокремлені підрозділи), які здійснюють операції з продажу, обміну чи інших способів відчуження цінних паперів. Вказані операції і виступають об’єктом оподаткування, окрім деяких випадків, передбачених ст. 213 Податкового кодексу України. Базою оподаткування є договірна вартість цінних паперів, визначена у первинних бухгалтерських документах за операцією з відчуження цінних паперів.

Зазначимо, що ідея податку на фінансові операції не є абсолютно новою. у 70-х роках ХХ ст. її висловив лауреат Нобелівської премії Дж. Тобін, запропонувавши таким чином боротися з короткостроковими спекуляціями, насамперед, на валютному ринку. Практичне застосування на ринку цінних паперів цей податок отримав у 1984 році у Швеції, проте результати його запровадження були негативними – інвестори перенесли свою активність з національного на зарубіжні ринки, що на початку 1990-х років обумовило відміну такого податку.

Сучасні зарубіжні ідеологи запровадження податку на фінансові операції (ЄС на даний час пропонує ввести цей податок зі ставками від 0,01 % до 0,1 % від суми операції) ставлять за мету або ж боротьбу з надунанням так званих «бульбашок» на фінансових ринках, або ж розглядають його як засіб «відшкодування» бюджетних коштів, витрачених на рятування фінансових установ у період кризи.

Чи були аналогічні підстави для запровадження у нашій країні такого податку? Думається, що ні. Вітчизняний ринок цінних паперів на кінець 2012 року ніяк не можна було вважати «перегрітим», а державною фінансовою підтримкою під час кризи користувалися лише банківські установи, а не професійні учасники фондового ринку.

Заявленою метою введення податку на операції з відчуження цінних паперів було очищення ринку від так званих «сміттєвих» цінних паперів. Взагалі, у світовій практиці останніми називаються високодохідні і, одночасно, високоризиковані цінні папери, які емітуються новими, ще невідомими компаніями або країнами, що знаходяться у складному фінансовому стані. Ці фінансові інструменти є цілком легітимними і навіть відносяться науковцями до фінансових інновацій. В українському варіанті «сміттєвими» вважаються «технічні» цінні папери, які емітуються іноді навіть фіктивними підприємствами і використовуються з метою оптимізації оподаткування.

Інша мета введення податку на операції з відчуження цінних паперів – збільшення надходжень до бюджету, хоча за українських обсягів операцій на фондовому ринку реалізація цієї мети була дуже примарною.

У контексті вищезазначених цілей були визначені відповідні ставки акцизного податку:

- 0 відсотків від суми операції з продажу на фондовій біржі цінних паперів, за якими розраховується біржовий курс;
- 0,1 відсотка від суми операції з продажу поза фондовою біржею цінних паперів, що перебувають у біржовому реєстрі;
- 1,5 відсотка від суми операції з продажу цінних паперів поза фондовою біржею, що не перебувають у біржовому реєстрі;
- 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за укладеній дериватив (контракт) поза фондовою біржею.

За результатами 2013 р. фіскальні результати запровадження податку не виправдали сподівань – до державного бюджету надійшло лише 109,5 млн грн [2] замість очікуваних 600 млн грн.

Після введення акцизу сумлінні платники податків-інвестори автоматично втратили ліквідність своїх інвестицій і збільшили витрати, оскільки цей податок з кожною операцією купівлі-продажу цінних паперів кумулятивно накопичується в їхній ціні. У результаті, якісні цінні папери поступово перестають обертатися внаслідок досягнення межі їх справедливої вартості і ринок цінних паперів дуже швидко стає неліквідним. Отже, замість очікуваної детінізації операцій на фондовому ринку відбулося фактичне знищення ринку корпоративних цінних паперів (табл. 1) [3].

Одночасно, пільгова ставка особливого податку на біржові операції з усіма цінними паперами перетворила деякі українські фондові біржі у конкурентів з оптимізації оподаткування, про що свідчить зростання у 2013 р., порівнюючи з 2012 р., обсягів виконаних на них контрактів з цінними паперами темпами від 1,3 до 22 разів [4].

Таблиця 1. Обсяг операцій на ринку цінних паперів у 2011 – I півріччі 2013 року, млрд грн

Вид фінансового інструменту	Застосування акцизу (+/-)	2011	2012	I півріччя 2013
Акції	+	646,7	593,72	68,89
Векселі	+	358,28	412,08	0,85
Заставні	+	0,65	1,24	0,38
Інвестиційні сертифікати	-	103,79	135,88	118,08
Всього облігацій, у т.ч.:		960,92	1349,43	420,88
Державні облігації України	-	855,55	1217,06	374,2
Облігації місцевих позик	-	1,67	7,48	1,7
Облігації підприємств	+	103,7	124,89	44,98
Ощадні (депозитні) сертифікати	-	76,72	13,59	31,03
Похідні (деривативи)	+	23,97	24,91	10,74
Іпотечні цінні папери	-	0,07	0	0,25
Казначейські зобов'язання	-	0	0	1,10
Разом		2171,10	2530,87	652,21

Таким чином, введення акцизного податку на операції з відчуження цінних паперів реально не призвело до розвитку вітчизняного ринку капіталу та поліпшення інвестиційної привабливості економіки України.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Пояснювальна записка до звіту про виконання Державного бюджету України за 2013 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

3. Статистичні показники діяльності фондового ринку України 2011–2013 рр., АРІФРУ. Матеріали Національного круглого столу «Ринок капіталу України – 2015», 30 жовт. 2013 р.
4. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/fund/analytics>

К. е. н. Мацєєва Н. В., Дудіч Н. О.

Криворізький економічний інститут ДВНЗ «КНУ», Україна

АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМ РИНКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Розбудова власної ринкової стратегії для підприємств металургійної галузі України стає все більш актуальною проблемою сьогодення, оскільки економічна криза вимагає альтернативних підходів, що пов'язані з адаптацією до нестабільних умов і посиленням конкурентної боротьби в умовах глобального розподілу ринків. Ще одним вагомим чинником є висока залежність від експорту в наслідок наявності значних (надлишкових) виробничих і технологічних потужностей металургійних агрегатів та міцної сировинної бази, які обумовлюють спроможність вітчизняних металургійних комбінатів задовольнити попит в металопродукції не тільки споживачів внутрішнього ринку, а і більшості потреб міжнародних ринків.

Проблемі розробки і реалізації маркетингової стратегії для міжнародних ринків збуту присвячено багато праць вітчизняних і зарубіжних фахівців, таких як Е. Райс, Д. Траут, Ж.-Ж. Ламбен, Ф. Котлер, Г. В. Багієв, Н. В. Куденко, А. В. Войчак і ін. В них визначені методичні підходи до вибору ринкової стратегії, апробовані різні маркетингові інструменти і методи формування стратегії з урахуванням відмінностей ринків і сегментів, визначені критерії ефективності прийняття управлінських рішень стосовно цільових очікувань і поставлених завдань, а також термінів їх досягнення [2–5].

В той же час, ті динамічні зміни, що відбуваються зараз на міжнародних галузевих ринках, потребують переосмислення підприємницької орієнтації в розробці стратегії для міжнародного ринку, оскільки збереження та захищення власних ринкових позицій може розглядатись як одна з альтернатив комерційного успіху, оскільки втрата сегментів на традиційних ринках збуту може в подальшому означати необхідність вкладення значно більших і додаткових коштів на повторне освоєння сегментів і закріплення на них [1; 3].

Окрім цього, необхідно урахувати існуючі реалії вітчизняного бізнесу, пов'язані з великим конкурентним тиском, який відчувають металургійні комбінати України на міжнародних ринках від конкурентів з Росії та країн СНД, оскільки в значній мірі перетикаються з ними як по асортиментним позиціям,